

บทที่ ๓
ประเภทและลักษณะบังคับของร้อยกรอง

ร้อยกรองของไทยมีหลายประเภท ถ้าหากจัดตามลักษณะการแต่งแล้วจะได้เป็น ๔ ประเภทใหญ่ๆ คือ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และร่าย ซึ่งในแต่ละประเภทยังแบ่งออกเป็นชนิดย่อย ๆ อีกมากmany เช่น โคลงสุภาพ โคลงดั้น ๆ ลน กาพย์ยานี กาพย์ฉบับ ๆ ลน กลอนสุภาพ กลอนคำนำ ๆ ลน ร่ายดั้น ๆ ลน นอกจากนี้ยังมีชนิดที่นิยมร้อยกรองบางประเภทมาแต่งรวมกัน เช่นร่ายแต่งรวมกับโคลงเรียกว่าลิลิต โคลงแต่งรวมกับกาพย์ เรียกว่ากาพย์ห่อโคลง และกาพย์แต่งรวมกับฉันท์เรียกว่าคำฉันท์เป็นต้น ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไป

การแต่งร้อยกรองตามปกติจะต้องกระทำตามแบบแผนที่บัญญัติไว้แล้วได้แก่การกำหนดจำนวนคำ กำหนดสัมผัส กำหนดเสียงหนักเบาฯลฯ ซึ่งเรียกว่า การกำหนดคณะ ข้อกำหนดเหล่านี้ในร้อยกรองแต่ละประเภทมีเหมือนกันบ้าง ต่างกันบ้าง ทำให้ร้อยกรองต่างประเภทมีลักษณะบังคับ หรือ ฉันทลักษณ์ แตกต่างกัน ลักษณะบังคับของร้อยกรองประเภทต่าง ๆ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. ลักษณะ คณะ
๒. ลักษณะ สัมผัส
๓. ลักษณะ คำครุ คำลหุ
๔. ลักษณะ คำเออก คำโท
๕. ลักษณะ คำเป็น คำตาย
๖. ลักษณะ เสียงวรรณยุกต์
๗. ลักษณะ พยางก์
๘. ลักษณะ คำนำ
๙. ลักษณะ สร้อยคำ

๑. คณะ คือข้อกำหนดว่าร้อยกรองชนิดนี้จะต้องมีจำนวนคำเท่าใดใน ๑ วรรค ๑ บทหรือ ๑ บท เช่นภาพข้างนี้ ๑๑ กำหนดคณะไว้ว่า ๑ บท จะมี ๒ บท แต่ละบทจะประกอบด้วย ๒ วรรค วรรคแรกจะต้องมี ๕ คำ วรรคหลัง ๖ คำ ดังนี้เป็นต้น ลักษณะบังคับข้อนี้เป็นลักษณะสำคัญที่ร้อยกรองทุกประเภท จะต้องมี มีนั้นก็ไม่อาจบอกได้ว่าเป็นร้อยกรองประเภทใด

สำหรับร้อยกรองประเภทนี้ คำว่าคณะ หมายถึงลักษณะที่วงศ์คำเสียง หนักเสียงเบา แบ่งออกเป็น ๘ คณะด้วยกันซึ่งจะได้กล่าวถึงในเรื่องการแต่งฉันท์

๒. สัมผัส คือลักษณะที่บังคับให้ใช้คำคล้องจองกัน ซึ่งเป็นลักษณะ บังคับที่สำคัญที่สุดในร้อยกรองทุกประเภท หมายความว่าไม่มีร้อยกรองประเภทใดที่ไม่มีบังคับสัมผัส ดังนั้nlักษณะการแต่งที่ขาดสัมผัสจึงไม่ใช'r้อยกรอง

คำที่คล้องจองกันนี้อาจหมายถึงคำที่ใช้สระและมาตราสะกดอย่างเดียวกัน หรือคำที่ใช้พยัญชนะต้นเสียงเดียวกันก็ได้ นอกจากนี้สัมผัสในร้อยกรอง ยังมีทั้งที่บังคับและไม่มีบังคับอีกด้วย ดังนั้นจึงควรทราบว่าสัมผัสมีอยู่ ๔ อย่าง คือ

๒.๑ สัมผัสสระ คือคำที่ใช้สระตัวเดียวกันหรือเสียงเดียวกัน ถ้ามี ตัวสะกดต้องอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน เช่น ไกร—ไป—นัย—ใหม่—ไกดี, วาด—อา—รายภูร—นาท, รัก—ชัก—ศักดิ์—หัก เป็นต้น

๒.๒ สัมผัสพยัญชนะ (สัมผัสอักษร) คือคำที่ใช้พยัญชนะต้น ตัวเดียวกันหรือเสียงเดียวกัน ทั้งนี้โดยไม่คำนึงสระและวรรณยุกต์ เช่น นานา—สร้าง—ศาสตร์—เช, ทั้ง—ถ่อง—ธรรม—เพ, เข้า—เคียง—ฆ่า—คิด เป็นต้น

๒.๓ สัมผัสนอก เป็นสัมผัสที่ส่งและรับสัมผัสนันกันของวรคอกอก-ไป คือส่งจากคำสุดท้ายของวรคหน้าไปยังคำใดคำหนึ่งในวรคต่อ ๆ ไป สัมผัสนอกนี้เป็นสัมผัสบังคับในร้อยกรองทุกประเภท จะไม่มีไม่ได้ และกำหนดให้ใช้แต่สัมผัสระเท่านั้น ตัวอย่างเช่น กลอนสุภาพจะมีสัมผัสนอกดังนี้

0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

๒.๔ สัมผัสใน เป็นสัมผัสด้วยของกันอยู่ภายในวาระเดียวกัน ไม่เป็นสัมผัสนั้นคับ และจะใช้สัมผัสระหรือสัมผัสพยัญชนะก็ได้ แล้วแต่ ความเหมาะสม กับที่ไม่มีกฎเกณฑ์จำกัดว่าจะต้องมีคำแห่งแน่นอนเหมือน สัมผัสนอกด้วย ตัวอย่างเช่น กลอนวาระหนึ่งว่า “แม้นล้อลมหมายหมายไม่ ปลายปลีน” จะมีสัมผัsinที่เป็นสระ ๒ แห่งก็อ ลามกับหมาย และหมายกับ ปลาย ส่วนกลอนอีกวาระหนึ่งว่า “เขากลีนวันนุ่นเสียงทุ่มพร่า” มีสัมผัsinที่เป็นสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสระอย่างละเอียดก็อ นักกับนิ่น และนุ่น กับทุ่ม ดังนี้เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม่ว่าสัมผัsinจะเป็นสัมผัsinที่ไม่นั้นคับ และไม่มี กฎเกณฑ์ตายตัว แต่สัมผัsinก็เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้วาระของเพิ่มความไว้ใจ ซึ่งเป็นจดดองใช้ความสังเกตในการศึกษามากขึ้นด้วย

๓. คำครุ คำลหุ เป็นคำที่นั้นคับใช้ในการแต่งฉันท์ ส่วนร้อยกรอง ประเกตุนั้น ๆ ในนั้นคับ คำครุ (ใช้เครื่องหมาย ~ แทน) ได้แก่คำทุกคำที่มี เสียงด้วยสะกด และคำที่ประสมกับสระเสียง夷ainแม่ ก. ก รวมทั้งสระอា สารไอ สารเอ ซึ่งถือว่าเป็นเสียงมีด้วยสะกด ส่วนคำลหุ (ใช้เครื่องหมาย , แทน) ได้แก่คำที่ประสมกับสระเสียงสันในแม่ ก. ก ซึ่งไม่มีด้วยสะกด และคำที่ใช้พยัญชนะตัวเดียวเช่น บ ณ ช นอ กากันคำที่ประสมสระอា อาจ จะใช้เป็นคำลหุได้

๔. คำเอก คำโก เป็นคำที่บังคับใช้ในการแต่งโคลงและร่าย คำเอก ได้แก่ คำหรือพยางค์ที่มีรูปวรรณยุกต์เอก และคำตายหงั้นหมดไม่ว่าจะเป็นเสียง วรรณยุกต์ใด ๆ ก็ตามนับว่าเป็นคำเอกทั้งสิ้น ส่วนคำโกได้แก่ คำหรือพยางค์ที่มีรูปวรรณยุกต์โภ ใน การแต่งโคลงและร่ายถือ รูปวรรณยุกต์ เป็นข้อบังคับสำคัญ ถึงกับยอมให้เปลี่ยนคำที่ใช้วรรณยุกต์เอก—โภสลับกันได้ เช่น “ถ้า เข้า” ใช้เป็น “ท่า เค้า” ได้ เรียกว่า เอกโภ และ “เล่น ช่วย” ใช้เป็น “เหล่น ช่วย” ได้ เรียกว่า โภโภ

๕. คำเบี้น คำตาย เป็นคำที่ใช้ในการแต่งโคลง ร่าย และร้อยกรองที่เป็นกบท เช่น กลอนกบทที่มีคำตายล้วน เป็นต้น คำเบี้นได้แก่ คำที่ประกอบด้วยสารเสียงยาวในแม่ ก. กา และคำที่มีตัวสะกดในแม่ กง กน กม เกย เกอ รวมทั้งคำที่ประกอบด้วยสระ อា ไอ โอ เอา ส่วนคำตาย ได้แก่ คำที่ประกอบด้วยสารเสียงสั้นในแม่ ก. กา (ยกเว้นสระอា ไอ โอ เอา) และคำที่มีตัวสะกดในแม่ กก กน

๖. เสียงวรรณยุกต์ เป็นข้อกำหนดที่บังคับใช้ในการแต่งกลอนโดยถือเรื่อง เสียงวรรณยุกต์ เป็นสำคัญ ได้แก่ เสียงสามัญ เช่น ปานี แดง กล้าย ฯลฯ เสียงเอก เช่น ขาด ก่อน ป่า แต่ ฯลฯ เสียงโภ เช่น เชิด คาด ค่า บ้า ฯลฯ เสียงตรี เช่น เพชร เช็ต มัด เก็ ฯลฯ และเสียงจัตวา เช่น ฉัน หา หมอน แจ้ว ฯลฯ

๗. พยางค์ คือเสียงที่เปลี่ยนออกมากว้างหนึ่ง ๆ จนมีความหมายหรือไม่มี ก็ได้ ใน การแต่งร้อยกรองจะถือว่าพยางค์คือคำนั้นเอง แต่ถ้าพยางค์นั้นมีเสียง เป็นลักษณะ ๓ พยางค์เป็น ๑ คำ ก็ได้ เช่น ภริยา (๓ พยางค์) จะนับเป็น ๑ คำ หรือ ๒ คำ ก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่ลักษณะบังคับของร้อยกรองแต่ละประเภท

๔. คำนำ เป็นคำที่ใช้ขึ้นต้นสำหรับร้อยกรองบางประเภท เช่นกลอนสักว่า ใช้คำ “สักว่า” ขึ้นต้น เช่น “สักว่าหวานอันมีหมื่นแสน” กลอนดอก-สร้อยใช้คำชาโดยคำว่า “เออ” ลับ เช่น “รามเออยรามคำแหง” “คนเออยคนดี” ฯลฯ กลอนบทละครใช้ชา “เมื่อนั้น” “บัดนั้น” “ครานั้น” ฯลฯ เป็นต้น

๕. คำสร้อย เป็นคำที่ใช้ลงท้ายวรค ท้ายบท หรือท้ายบท เพื่อความไพเราะหรือเพื่อให้ครบจำนวนคำตามลักษณะบังคับ บางแห่งก็ใช้เป็นคำนำ หรือใช้ข้าความ คำสร้อยนี้มักจะใช้เฉพาะโคลงกับร่าย และมักจะเป็นคำเป็น เช่น พ่อ แม่ พี่ เทօญ นา ถุ แฉ ฯลฯ

จะเห็นได้ว่าลักษณะบังคับที่สำคัญของร้อยกรอง มีอยู่ ๒ ลักษณะ กือ คณะ และสัมผัส เพราะเป็นลักษณะบังคับของร้อยกรองทุกประเภท ส่วนลักษณะนี้ ๆ นั้นใช้บังคับเฉพาะบางประเภทดังกล่าวแล้ว อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ประสงค์จะแต่งร้อยกรองจำเป็นต้องทราบลักษณะบังคับทั้งหมดเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจตรงกันเมื่อกล่าวถึงร้อยกรองที่เกี่ยวข้องในลำดับต่อไป

ดังได้กล่าวมาดังนี้ด้านแล้วว่า ร้อยกรองมีหลายประเภท และแต่ละประเภทยังแบ่งออกเป็นชนิดย่อย ๆ อีกมากมาย ฉะนั้น ต่อไปนี้จะกล่าวถึงร้อยกรองแต่ละประเภทเพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการแต่ง ส่วนวิธีแต่งนั้นจะได้กล่าวในบทต่อไป

● โคลง

ร้อยกรองประเภทโคลง เป็นร้อยกรองที่นิยมเรียบเรียงถ้อยคำเข้าคณาโดยกำหนด คำเอก คำโท และสัมผัสเป็นสำคัญ โคลงแบ่งออกเป็น ๓ ชนิด ใหญ่ ๆ กือ โคลงสุภาพ โคลงดั้น และโคลงโนราณ

๑.๑ โคลงสุภาพ ลักษณะสำคัญของโคลงสุภาพได้แก่การใช้ คำสุภาพ ก็อคำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ เอก และโท เว้นแต่คำที่กำกานดไว้ว่าจะต้องมี (ในที่นี่จะใช้อักษร อ แทนคำเอก และอักษร ท แทนคำโท) และวรรณคัพย์ของบท สุดท้ายจะมี < คำด้วยกัน โคลงสุภาพแบ่งออกเป็น

๑.๑.๑ โคลงสองสุภาพ มีลักษณะบังคับและตัวอย่าง ดังนี้

๐ ๐ ๐ ๐ อ ท	๐ ๐ ๐ ๐ ท
อ ท ๐ ๐	(๐ ๐)

๑ โคลงสองเป็นอย่างนี้ แสดงแก่กุลบุตรชี้
เข่นให้เห็นแบบ แบบนา
(ของโบราณ)

๑.๑.๒ โคลงสามสุภาพ มีลักษณะบังคับและตัวอย่าง ดังนี้

๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ อ ท
๐ อ ๐ ๐ ๐ ท	อ ท ๐ ๐ (๐ ๐)

๑ โคลงสามแบ่งโคลงสอง ตามทำนองที่แท้
วรรณคหนงพึงเดินแล้ว เดิมชื่อ เดือนชัย เยียงเทอน
(ของโบราณ)

๑.๑.๓ โคลงสี่สุภาพ มีลักษณะบังคับและตัวอย่างดังนี้

๐ ๐ ๐ ๐ อ ท	๐ ๐ (๐ ๐)
๐ อ ๐ ๐ ๐ ๐	อ ท
๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ อ (๐ ๐)
๐ อ ๐ ๐ ๐ ท	อ ท ๐ ๐

๑ เสียงลือเสียงเด้ออ้าง	อันนิค พี่เบย
เสียงย่อมຍอยศิคร	ท้วงด้า
สองเข็มพี่หลับให้	ลัมดั่น ตุ่วพี่
สองพี่คิดเงยอ้า	อย่าได้ตามเพื่อ

(ลิลิตะระลอก)

๑.๑.๔ โคลงตรีพิชพวรรณ มีลักษณะบังคับเช่นเดียวกับโคลงสี่สุภาพ
ต่างกันตรงที่การหอดและรับสัมผัสแตกต่างกันออกไปเล็กน้อย ดังนี้

๑ ๐ ๐ ๐ อ ท	๐ ๙ (๐ ๐)
๐ อ ๐ ๐ ๐	อ ท
๐ ๐ อ ๐ ๐	๐ อ (๐ ๐)
๐ อ ๐ ๐ อ ท	อ ท ๐ ๐

๑ โคลงอย่างวางแผนบั้งดึง	นามมี่
คือชื่อตรีพิชพวรรณ	พากย์ไว้
ป่วงประชัญญาดัวว่าที่	เชลงลักษณ์ นี่นา
กลอนรับที่สามไว้	แต่เบื่องนาทสอง

(จันดามณี)

๑.๑.๕ โคลงจัตวาทัณฑ์ มีลักษณะบังคับเหมือนโคลงสี่สุภาพ
ต่างกันตรงที่การหอดและรับสัมผัสแตกต่างกันออกไป และเพิ่มสัมผัสระหว่างคำ
ที่ ๒ กับคำที่ ๓ ในบทที่ ๒ และที่ ๓ แต่สัมผัสที่เพิ่มขึ้นนี้ไม่ถือเป็นสำคัญนัก

๑ ๐ ๐ ๐ อ ท	๐ ๙ (๐ ๐)
๐ อ ๐ ๐ ๐	อ ท
๐ ๐ อ ๐ ๐	๐ อ (๐ ๐)
๐ อ ๐ ๐ อ ท	อ ท ๐ ๐

๑ โคลงหนังนามแจ้งจัต-	วาทัน ที่นา
บังคับรับกันแสดง	อย่างพร้อม
เลงแบบแบนยกผัน	แพกชนิด อันเยย
ทสีบทสองคัลลิ่ง	ท่อนท้ายบทประณ
(จนตามณ)	

๑.๑.๖ โคลงกราหู้ กือโคลงสุกภาพนั้นเอง แต่มีข้อความดังเบื้อง
กระหู้ไว้ข้างหน้าของบททั้งสี่ และเด่งข้อความต่อไปให้สอดคล้องหรือขยาบ
ความกราหุนั้น กระหู้ที่ดีจะอาจมีดังนี้ ๑—๔ คำ เช่น

๑ รู้ อายห่อนแอนเอ้อ	เอาสิน บันแซ
อาย นาป่าววนผิดผิน	ห่อนพอง
วาย ทรัพย์ซอกหาภิน	ทางอัน เอาแซย
ทุกษ์ บ่ถังตนด้อง	ไทยร้ายภายหลัง
(สุภาษิตพวงวรรณนิพนธ์ ๗. ๕)	

๑ เพื่อนกัน สันทรัพย์แล้ว	แหงหนนี่
ห่าง่าย หล่ายหม่นนี่	มากได้
เพื่อนตาย ถ่ายแทนนี่	瓦อาตาม
หายาก ฝ่ากฝ่าใช้	ยากแท้จักหา
(โลกนิติคำโคลง)	

๑.๖ โคลงดัน ลักษณะของโคลงดันซึ่งแตกต่างกับโคลงสุกภาพที่เห็นได้
ชัดคือ วรรณคสุดท้ายของบทมีเพียง ๒ คำ นอกจากนั้นก็มีผิดกันในเรื่องสัมผัส
และคำแยกคำไป โคลงดันแบ่งออกเป็น

๑.๒.๑ โคลงสองคัน มีสักข์และบังคับและตัวอักษรคั่ง

④ 0 0 0 0 n 0 0 0 n n 0

๘ โคลงสองเรียกอย่างเดียว โดยว่าวรรคท้ายนั้น เป็นเสียงเปล่ง^{เสียง}
(แบบเรียนบทกวีของชั่นสันทราย)

๑.๒.๖ โภคถังสามคัน น้ำลักษณะบังคับและตัวอย่างดังนี้

๑ งบประมาณโคลงสาม
เป็นพากโคลงคนชี้
ตามแบบแบบอย่าง
เช่นกัน

(แบบเรียนบทกวีของขุนศุนทรภ่ายิก)

๑.๒.๓ โกลงสีศัลวิชนาลี มีลักษณะบังคับและด้วยร่าง ดังนี้

© 0 0 0 0 a n 0 0 (0 0)

0 0 0 0 0

0 0 0 0 0 —] 0 0

8 8 8 8 8 n

0 0 0 0 0 (0 0)

0 0 0 n n ————— 0 0

๖ เรืองกติกองธรรมยงาน	บรรยาย
เป็นเรื่องที่น่าสนใจ	เขียน

ป่วงป่วยทั่วทุกหยาด
นิพนธ์เด่น เกษญพ่อ

ຮັດເບື່ອງຈຸນບັນພຸ້ນຫຼື ເຊົ່າ

๑ เป็นอาการแก้วก่อง
 อาทิตย์โอลิโอภาสแสง
 เคลิงเก็บดีเกรี่นธรรม
 ลือทั่วติดเพี้ยง
 กายกิ้ว ชาติเชย
 สว่างหล้า
 ทุกแหล่ง หล้านา
 เพ่องคุณ
 (จันดามณ)

๑.๒.๔ โคลงสัตตนากุญช นิลักษณะบังคับและถ้าอย่างคือ

๑ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๗	๐ ๐ (๐ ๐)
๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๗
๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๙ (๐ ๐)
๐ ๐ ๐ ๗ ๗ ๗	๐ ๐
๑ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๗	๐ ๐ (๐ ๐)
๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๗
๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๙ (๐ ๐)
๐ ๐ ๐ ๗ ๗ ๗	๐ ๐

๑ อึกโคลงแบบดั้นหนึ่ง พึงยก
 บอกเช่นนาทกุญช ชื่ออ้าง
 วิธีที่เลบงกต แมปลกก่อน
 ยากกว่าบรรพ์แสร้งสร้าง อันแปลง

๑ สองรากกลอนห่อนพลัง ผิดพจน์
 เฉกสี่เชิงสารแสง ย่างผ้าย
 สัมผัสทั่วทุกบท ฤกุเคลื่อน คล้ายเลข
 บองดั้นนาทช้างเข้าย ต่อคำ

(จันดามณ)

๑.๒.๕ โคลงสี่คืนครึ่พิชพวรรณ มีลักษณะบังคับเหมือนโคลงสี่คืน
วิเชษฐา ต่างกันที่สัมผัสระหว่างบท ก็คือสุคตท้ายของบทแรกแทนที่จะสัมผัส
กับคำที่ ๔ นาทที่ ๒ ของบทต่อมา ถ้าให้มาสัมผัสรยังคำที่ ๑ นาทที่ ๒ ของบท
ต่อมา เช่นเดียวกับโคลงสุภาพ โคลงชนิดนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า โคลงวิเชษฐา-
ครึ่พิชพวรรณ และถ้าหากลักษณะดังกล่าวเป็นรากฐานในโคลงสี่คืนนาทกุญชร ก็จะ
ให้ชื่อว่า โคลงนาทกุญชรครึ่พิชพวรรณ ขอให้พิจารณาตัวอย่าง

◎
.....
.....
ไปย่องไทยให้อ้าง	โอ่สาร
◎
เชญท่านหยานเป็นผึ้น	ฝากแก้ว
.....
.....

(คำศรัลศรีปราชญ์)

๑.๒.๖ โคลงสี่คืนจัตวะทัณฑ์ มีลักษณะบังคับทำนองเดียวกับที่
อธิบายในข้อ ๑.๒.๕ โดยเทียบกับโคลงสุภาพเช่นเดียวกัน กล่าวคือ คำสุคตท้าย
ของบทแรกแทนที่จะสัมผัสกับคำที่ ๔ นาทที่ ๒ ของบทต่อมา ถ้าให้มาสัมผัส
กับคำที่ ๔ นาทที่ ๒ ของบทต่อมาแทน การเรียกชื่อก็ทำนองเดียวกันกับที่กล่าว
มาแล้วในข้อ ๑.๒.๕ ก็อเรียกว่า โคลงวิเชษฐาจัตวะทัณฑ์หรือโคลงนาทกุญชร-
ครึ่พิชพวรรณ ไปรดสังเกตตัวอย่าง

◎
.....
.....
เต็มป้านบุรุษ	คั่งแคน
◎
กามกรหวานธรรมรส	ร่วงไส้
.....
.....
	(กำศราลศรีปราชญ์)

๑.๓ โคลงในราชน ลักษณะของโคลงในราชนคล้ายกับโคลงดันวิชามาลี แต่ไม่นั่งคับเนอกโท เนื่องจากเปลี่ยนมาจากการพยัญชนะมาลีทั้งหมดเป็นว่าคัมภร์ ก้าพย์สารวิลาสินี มีอยู่ ๘ ชนิด คือ

๑.๓.๑ โคลงวิชามาลี มีลักษณะนั่งคับและตัวอย่างดังนี้

◎ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐
๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐
๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐
๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐

◎ สูงไปเทียวกัน	หานล
วรรณผู้เร่อง	ฤทธิเดศ
อภินัมณฑล	สุควรค์
ทมขันติเพรศ	เพราะงาม

(พระนลคำหดวง)

๑.๓.๒ โคลงมหาวิชชุมาร์ มีลักษณะเหมือนโคลงวิชชุมาร์ เพียง
แต่เพิ่มคำในบทสุดท้ายเข้าไปอีก ๒ คำ ดังนี้

๑ เมื่อนบังบัวเหง้งแห้ง	ห่างชน
ผุ้งวิหคเหินไกค	บพัก
น้ำแห้งชุ่นเป็นตม	นสนชุ่น
เพราะขอเรองวงกวัก	คุณนำกิน
(พระนลคำหลวง)	

๑.๓.๓ โคลงจิตรลดา มีลักษณะบังคับและตัวอย่างดังนี้

๑ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐
๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐
๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐
๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐
๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐

๑ ข้าแต่ไว้ภรรภราช	ศุดา
ข้าสุเทพเพื่อนพระ	พิชร
มาแสงนนนารี	วรรัตน์
โดยกมนใช้ด่วน	ศลามา
(พระนลคำหลวง)	

๑.๓.๔ โคลงมหาจิตรลดา มีลักษณะเหมือนโคลงจิตรลดา แต่เพิ่ม
คำในบทสุดท้ายอีก ๒ คำ ดังนี้

๑ อรทัยผู้แน่น้อย	งานองค์ เอกแซ
เป็นหม่าลไคร	อยากรู้
สุคนแห่พงศ์ศรี	ถูกอ่อน ฉันได
ไยจงมาสู้กราก	อยู่เพียงกาล
(พระนลคำหลวง)	

๑.๓.๕ โคลงสินธุมาลี มีลักษณะบังคับและตัวอย่างดังนี้

◎	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	—	0	0	0
0	0	0	0	0	—	0	0	0
0	0	0	0	0	—	0	0	0

◎	สงสารทารกน้อย	คงหา
จ้ำพ ragazzi กันนา	วิโยค	
สงสารลูกกำพร้า	ปรากพ่อ	
ช้ำแม่ห่างคงโศก	สัลย์หา	
(พระนลคำหลวง)		

๑.๓.๖ โคลงมหาสินธุมาลี มีลักษณะเหมือนโคลงสินธุมาลี แต่เพิ่มคำในบทสุดท้ายอีก ๒ คำ ดังนี้

◎	ดูรากาหุกยอด	สารถ
ผู้ฉลาดขับพาชี	ยั่งยงด	
นางทุมยันต์	อรเอก	
จะสูญพรวนด	เร่งเร็วเวลา	
(พระนลคำหลวง)		

๑.๓.๗ โคลงนันททาย มีลักษณะบังคับและตัวอย่าง ดังนี้

◎	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	—	0	0	0
0	0	0	0	0	—	0	0	0
0	0	0	0	0	—	0	0	0

๑ เคยทรงสัมภูปเดช	โสา
แม้เม่นบ่ชาบาน	สกนด
ปราสาทวราภรณ	ภูษะ
งามดงทองพิศเพิ่ม	ปรีด

(พระนลคำหลวง)

๑.๓.๔ โคลงมหาనันทกาญ มีลักษณะเหมือนโคลงนันทกาญ แต่เพิ่มคำในบทสุดท้ายอีก ๒ คำ ดังนี้

๑ อัศวศุภลักษณ์เดช	นารี
เป็นลูกภคินีฉัน	สุคสวาก
เห็นไฟเจ่งมิงาม	ขำอยู่
จึงแน่นางนาฎลักษณ์	เดศแท็คือหลาน

(พระนลคำหลวง)

ลักษณะของโคลงใบราษท์ ส ชนิดที่กล่าวมานี้ มีข้อหน้าสังเกตว่า ชนิดที่ไม่มีคำว่ามหานำหน้านี้ จำนวนคำเท่ากับโคลงสี่ตัน ส่วนชนิดที่มีคำว่ามหานำหน้านั้นมีคำเท่ากับโคลงสี่สุภพ และอาจจะมีคำสร้อยด้วยก็ได้ นอกจากนี้ คำที่สั่งสมผัสถ้าเป็นเอกหรือโถก็มักจะรับด้วยเอกหรือโถเช่นเดียวกัน

ลักษณะดังกล่าวข้างต้นนี้น่าสังเกตว่าปรากูในโคลงดัน ใบราษด้วย เช่นกัน กล่าวคือ โคลงดันวิชมาลี และโคลงดันมหาทกุญชร ซึ่งตามประคิ วรรณท้ายของมหาทัสมี ๒ คำ ถ้าหากมีเพิ่มขึ้นอีก ๒ คำ เป็น ๔ คำ ก็จะเป็น “มหา” ข้างหน้าเป็นโคลงมหาวิชมาลี และโคลงมหาทกุญชรเช่นเดียวกับ โคลงใบราษดังกล่าวข้างต้น

โคลงใบราษฎร์ชนิดหนึ่งที่สมควรกล่าวถึงคือโคลงห้าชื่อ มลฑาคติ
โคลงชนิดนี้มีปรากฏอยู่ในหนังสือเลิติโองการแข่งน้ำเพียงแห่งเดียว นิลักษณะ
บังคับ และตัวอย่างดังนี้

๑ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	(๐ ๐)
๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ท	
๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	(๐ ๐)
๐ ๐ ท ๐ ๐ ๐	(๐ ๐)
๑ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	(๐ ๐)
๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ท	
๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	(๐ ๐)
๐ ๐ ท ๐ ๐ ๐	(๐ ๐)

● แลเป็นสี่ปั่งดิน
เม่นเข้ายันทรงจำหล้า
เม่นเรือนอันทรงถานเดือก
เม่นสร้อยพ้าใจบาน

● จงเจ้าพังพาเผือก พาเยอ
พาหมอนหวานชังชน
พาหมาดินเลอกก่อน
สรศนหมู่เม่นนา

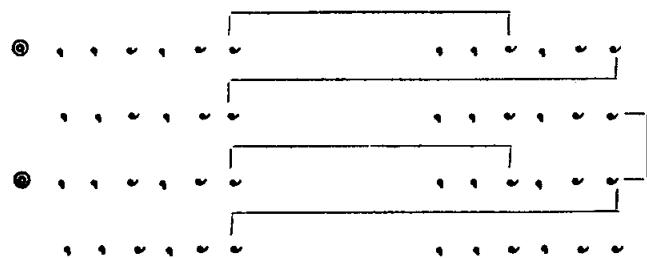
๒. ฉันท์

ฉันท์เป็นร้องกรองที่มีระเบียบบังคับคำหนักเบา หรือ คำครุ (ใช้เครื่องหมาย ~ แทน) คำดุ (ใช้เครื่องหมาย แทน) เป็นสำคัญ นอกรากนั้นก็บังคับในเรื่องคณะ และสัมผัสศัพท์

การแต่งฉันท์ได้แบบอย่างมาจากอินเดีย ซึ่งมีคำราแต่งฉันท์ภาษาบาลีซึ่ง
คัมภีร์วุตtooทับ ฉันท์ในคัมภีร์วุตtooทับ มี ๒ ประเภทคือ ฉันท์วรรณพุทธิ และ
ฉันท์มาตรฐานพุทธิ ฉันท์วรรณพุทธิ มี ๘๑ ชนิด มาตรากฎต์ มี ๒๙ ชนิด รวมเป็น^๔
๑๐๘ ชนิด

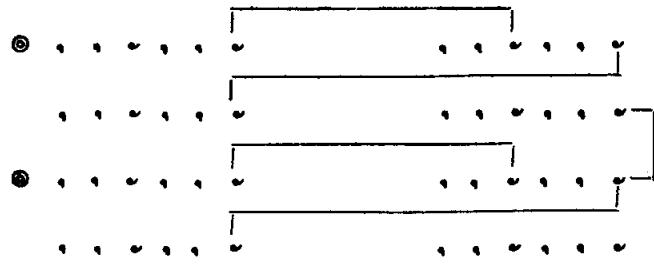
ฉันท์ที่ไทยนำมารื้นแบบอย่างในการแต่งนั้นเป็นฉันท์วรรณพุทธิ แต่ก็หา
ได้ในขัมแต่งกรุงทั้ง ๔๑ ชนิดไม่ คนเลือกแต่งเฉพาะบางชนิดเท่านั้น และได้เพิ่ม
ข้อนั้นคับช่องเดิมไม่มีมีคือสัมผัสเข้าไปในฉันท์ที่นำมาแต่งด้วย ในที่นี้จะกล่าว
เฉพาะฉันท์ชนิดที่นิยมแต่งกันและที่ควรทราบซึ่งมีดังต่อไปนี้ คือ

๒.๑ กมลฉันท์ เป็นฉันท์ ๑๒ (๐ นาที ๑๒ คำ) มีลักษณะบังคับ
และค้วอย่างคง^๕

◎ อิตโอนศิริเพรูน
ศิริทรงพิริชใน	พจน์ขอมาภัย
ชกระทำกระดำเนหะ
◎ บมิทรงปวงสากไทย
วรองก้อมาย	อิตโอดสำอาอยวน
อนุถูลกำลูนกรัน
(อิตรราชคำฉันท์)

๒.๒ ไถฤกษันท์ เป็นฉันท์ ๑๒ เช่นเดียวกัน มีลักษณะบังคับและ
ค้วอย่างคง^๕

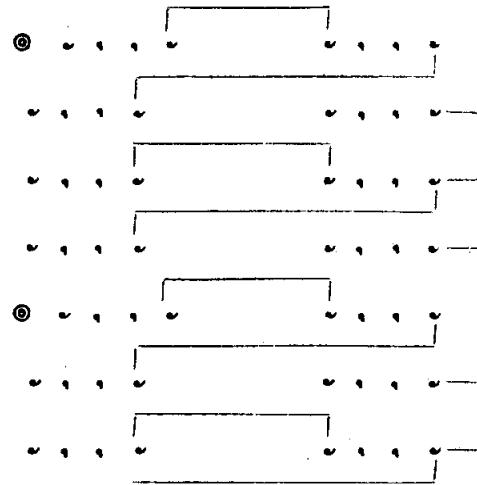
● គុណរោងរូប ● ក្នុងវិវាម ● សត័ភេអិតសន	ឯកជាមួយគឺ មុនសានិយ គុណរោងចាប់ផែន
- (ទីការកាំណើនាំ)

២.៣ ភូមិសាស្ត្រជាតិ (ជាន់ទី ១២) ដែលមានប៉ះកំណែតុលាកំណែតុលាប៉ះ

តួនាទីប៉ះ

● ពត៌មានទំនាក់ទំនង ● នូវការនៅក្នុងក្រុង ● និតិវិធីការងារ	ប្រព័ន្ធផ្លូវការ ប្រព័ន្ធផ្លូវការ ប្រព័ន្ធផ្លូវការ
● ពត៌មានទំនាក់ទំនង ● នូវការនៅក្នុងក្រុង ● និតិវិធីការងារ	ប្រព័ន្ធផ្លូវការ ប្រព័ន្ធផ្លូវការ ប្រព័ន្ធផ្លូវការ
- (កំបងប៉ះបានវេច)

๒.๔ นาฬิกาฉันท์ (ฉันท์ ๔) มีลักษณะบังคับและตัวอักษรงดงามต่อไปนี้

◎ ป่วงศิวเจ้า	เนาแพมาน
บรรพศานต์	ไสเกณไกร —
ลารวโน	ไอ่หฤทัย
หวานนนใน	กิจพิช
◎ ทวยชกระทำ	กรรมพิเศษ
อัศวเมธ	บุชยพล
เคลื่อนวงรองค์	ลงปฏิพิ
ส์พะระพิช	สาหกรรม

(ခါလာအံခံချုပ်)

๒.๕ ມາດີນິນັ້ນທີ່ ເປັນນັ້ນທີ່ ๑๕ (๑ ບ່ານີ ๑๕ ຄຳ) ມີລັກຂະນະບັງຄັບແລະຕົວອໜ້າງດັງຊື້

- ๑ พวงพุชกมลชัชชน์ เพย์กถารน— ภานุป
 ๑ อนุชสกิตแคนได นามสกุลไชน เสนอเรียน
 (อิลราชคำฉันท์)

๒.๖ วันศัสดีกฉันท์ (ฉันท์ ๙๔) มีถักขยะบังคับและตัวอย่างดังนี้

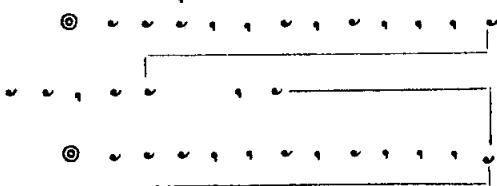
๑	~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
๑	~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
๑	~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
๑	เรืองรองพระมนทิรพิจิตร กษิพิศพิมานบัน
	ก่องแก้วและกาญจนะคน รุจเรขอลงกรณ์
๑	ช่อฟ้าก๊าเพอยกละพัด คลพากทิมันพร
	บรรลีฟ้าไพบูลวรา นกศุลสลังคลอย
	(อิลราชคำฉันท์)

๒.๗ วันชุมมาลาฉันท์ (ฉันท์ ๘) มีถักขยะบังคับและตัวอย่างดังนี้

๑	~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
	~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
	~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
๑	~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
	~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
	~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

๑ ແນນທາງກລາງເຄືອນ	ຫ່າງເພື່ອນຫາຜູ້
หนັ້ນໃຈນິກຕູ	ເທົ່ານີກໄນ້
ຫລາຍວັນຄົນຄ່ວງ	ເມືອງຫລວງຈານ
ນາມເວສາດີ	ດຸ່ມເຄົາເຂົ້າໄປ
๑ ຜູກໄນ້ຕົວຈີກ	ເຊີ້ງຈົດຂອນເຊື່ອງ
ກັບໜຸ່ງໜ້າວນີ້ອັງ	ฉบັນອ້ັສມາສັບ
ເລົ່າເວື່ອງເກົ່ອງຫຸ່ນ	ວ້າວຸ່ນວາຍໃຈ
ຈຳເປັນນາໃນ	ດ້າວຕ່າງແດນທນ
	(ສາມັກຄືເກົກຄຳຄົນທີ່)

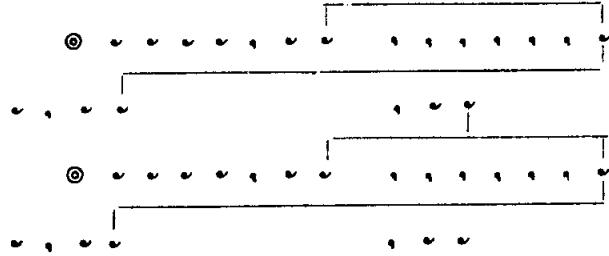
๒.๘ ສັກຖຸລວິກກົມພິດຄົນທີ່ (ຄົນທີ່ ១៩) ມີລັກຍະນັບຄົນແລະຕົວຢ່າງດັ່ງນີ້

- ๑ ຂ້າຂອເທີດທສນັບປະນາມຄຸນພຣະຍຣ
ສຽງເພື່ອງພຣະຜູ້ນີ້ ພຣະກາຄ
๑ ອັກຮຽນມາກສົມບພຣະໄຕຣນີ້ງວາກຍໍ
ທຮງຄຸນຄະນິນມາກ ປະມາຜ

(ອີລະຮາກຄົນທີ່)

๒.๙ ສັກຫວາຄົນທີ່ (ຄົນທີ່ ២០) ມີລັກຍະນັບຄົນແລະຕົວຢ່າງດັ່ງນີ້

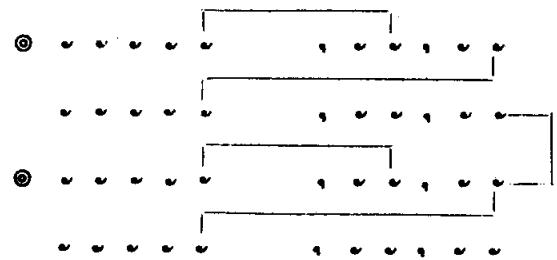

- ◎ อาย่างเครื่องพิไชยคุ่ม
ส่าสุเมชี ทุนสนมดี
ศีเดือนัก
- ◎ อันเกิดมาเป็นสภาพลักษณะ
แห่งเหล่านัก ขณะมุชกีจัก

พระราชา

(อิสรราษคำนั้นที่)

๒.๑๐ สาลินีฉันท์ (ฉันท์ ๑๐) มีลักษณะบังคับและตัวอย่างดังนี้

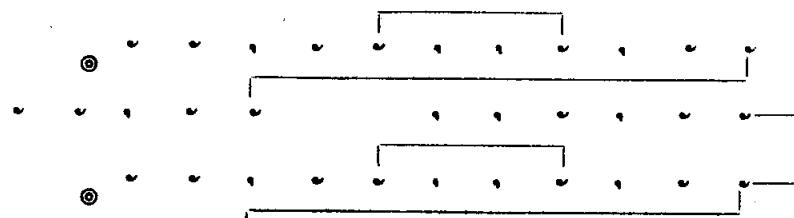

◎ ต้นไม้ไฟอวยชล ชญุ่นคันมิเผือดผัน
กลโภกใส่สีมัน ชะหนุ่นคล่องมิเสี้ยงาน

◎ ดวงไฟใส่เชื้อเพลิง ชะคำเกิงคลอคลาก
ร่างกายคลายอาหาร กีหิวโหยบ่ำก้าแหง

(คำประพันธ์บางเรื่อง)

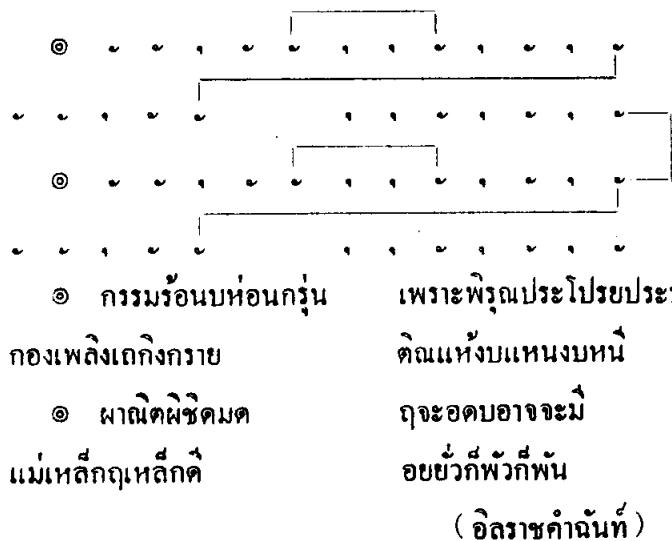
๒.๑๑ อันกรวิเชียรฉันท์ (ฉันท์ ๑๑) มีลักษณะบังคับและตัวอย่างดังนี้

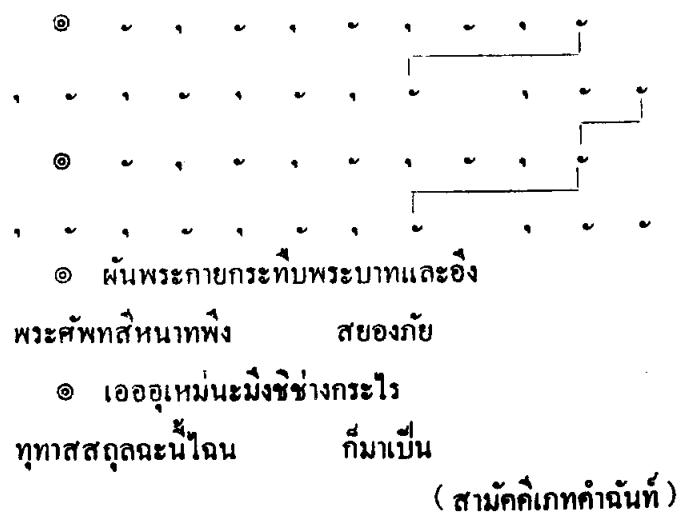
◎ พวงราชมัลไทย พลโนบมิใช่เบา
สุดหัตถะแห่งชา ขณะหาดสิพิงกล้า

③ บงเนือกเงือเด็น พิศเส้นสรรรรว
ท้วร่วงและทั้งตัว กีร์วิกระวิวไหว

๒.๑๒ อินวงคัณฑ์ (ฉบับ ๑๒) มีลักษณะบังคับและตัวอ่าย่างดังนี้

๒.๑๓ อีสังจันท์ (ฉบับ ๒๐) มีลักษณะบังคับและตัวอ่าย่างดังนี้

๒.๑๔ อปฯติดนั่งที่ (นั่งที่ ๑) มีลักษณะนั่งคับและตัวอย่างดังนี้

๒.๑๕ อุปนทริเชียรพันท์ (พันท์ ๑) มีลักษณะบังคับและห้ามอย่างดังนี้

◎	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐	_____	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐	_____	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
◎	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐	_____	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
◎	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐	_____	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
◎	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐	พุชคุ่บคันคำน ปุยพัทช์กำหนดเชิง	ก็ยังจะเดินเหลี่ยม ขยะเป็นบูรษรน
◎	อ ล า สำ ร ึ ง ส ູ	ก ǐ ร ง พ ರ ะ က ร း ຕ າມ	(อ ิ ร ว า ช ក ា ວ)
◎	ณ คร า ว พ ร ะ บ ี น អ ѹ ງ	ທ ປ າ ດ ე ก ົ ງ ເ ງ	

ดังได้กล่าวมาตั้งแต่ตนแล้วว่า ฉันที่มีมากกว่าร้อยชนิด แต่ละชนิดก็มีลักษณะนั้นๆ กับแตกต่างกันไปมากนั้นอย่างนั้น ซึ่งเพียงแต่ชื่อก็เกินกว่าที่จะเขียนได้เสียแล้ว นอกจากนั้นยังมีผู้คิดฉันที่ลักษณะแบบๆ ขึ้นมาอีกมากน้อย ทำให้ชนิดของฉันที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนมิอาจกล่าวได้ครบถ้วน จึงขอให้ผู้ที่สนใจศึกษาที่นี่ก้าวเข้ามายอดูดูของที่อาไว

๓. ก้าพย

ก้าพยเป็นร้อยกรองที่มีระเบียบแบ่งคับคล้ายกับฉันท์ เพียงแต่ก้าพยมิได้กำหนดครุลหุเท่านั้นเอง ดังนั้นกว่าในรายจึงนิยมแต่งฉันท์ปนกับก้าพย ซึ่งเรียกว่า คำฉันท์ เช่น สมุทรโภษคำฉันท์ อิราษคำฉันท์ และสามัคคีเกทคำฉันท์ เป็นต้น

ตัวรากก้าพยของไทยซึ่งแต่งเป็นภาษาบาลี มี ๒ คันธ์ คือ ก้าพยสารวิตา-สันนิก้าพย ๑๕ ชนิด และก้าพยคันธ์นี้ ๕ ชนิด แยกที่นิยมแต่งกันมีดังต่อไปนี้

๓.๑ ก้าพยบานี (๑๐) มีลักษณะบังคับและตัวอย่างดังนี้

◎ 0 0 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0
0 0 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0
◎ 0 0 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0
0 0 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0

◎ เรือยเรือยมารอนรอน	ทิพยกระฤทธค่า
สนธยาจะไกลั่ค่า	คำนึงหน้าเข้าตาครู
◎ เรือยเรือยมาเรียงเรียง	นกบินเนียงไปทึ้งหมู่
ตัวเดียวมาพัสดุ	เหมือนพ้อบู้ผู้เดียวดาย
(ก้าพยเห่อเรือ)

๓.๒ ก้าพยฉันท์ (๑๖) มีลักษณะบังคับและตัวอย่างดังนี้

◎ 0 0 0 0 0 0 0	0 0 0 0
0 0 0 0 0 0	
◎ 0 0 0 0 0 0 0	0 0 0 0
0 0 0 0 0 0 0	

๑ อินทร์ศิบบิดเบื่อนกาญัณ
หมายเหตุ เอราวัณ
๑ ช้างนินิตฤทธิ์แวงแข็งขัน เพือกผ่องผิวพรรณ
สีสังข์สะอะดโอลาร์
(บทพากย์เอราวัณ)

๓.๓ ก้าพย์สุรังคนางค์ (๒๙) มีลักษณะบังคับและตัวอย่าง ดังนี้

◎ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	0 ๐ ๐ ๐ ๐	0 ๐ ๐ ๐ ๐
0 ๐ ๐ ๐ ๐	0 ๐ ๐ ๐ ๐	0 ๐ ๐ ๐ ๐
◎ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	0 ๐ ๐ ๐ ๐	0 ๐ ๐ ๐ ๐
0 ๐ ๐ ๐ ๐	0 ๐ ๐ ๐ ๐	0 ๐ ๐ ๐ ๐
๑ วันนั้นจันทร์	มีดาวกร	เป็นบริวาร
เห็นสันดิบพ้า	ในป่าท่าธาร	มาลีคลีบาน
๑ เย็นฉันพา	ชนชະพฤกษา	วาญพาขจร
สารพันจันอัน	ชั่นกลั่นเกสร	วัวอ่อนเวียนระวัน

(ก้าพย์พระไชยสุริยา)

- หมายเหตุ ๑. ก้าพย์สุรังคนางค์ นี้ถ้าแต่งให้เตะวรคึมีคำหุคุตหุคุสลับกันแล้ว มีชื่อเรียกอย่างหนึ่งว่า “ ก้ากตี ”
๒. ถ้าหากเพิ่มวรคหน้าเข้ามาในก้าพย์สุรังคนางค์อีก ๑ วรค และให้คำสุตท้ายของวรคที่ ๑ สัมผัสกับคำสุตท้ายของวรคที่ ๒ แล้ว จะมีชื่อว่า “ ก้าพย์สุรังคนางค์ ๓๒ ”

- ๓.๔ ก้าพย์ห่อโคลง เป็นร้อยกรองที่แต่งขึ้นโดยใช้ก้าพย์ยานี่สลับกับโคลงสี่สุกพชร์มเนื้อความอย่างเดียวกัน และบางครั้งก็ให้คำนิวรคของก้าพย์ กับคำนิบากของโคลงเป็นคำค้ำเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑ ลางนางอาบันท่า	หุ้นเหลืองพึงชน
ท่านี้แกลังหวีพน	ผัดหน้าน้ำใบวนใจชาบ
๑ ลางนางตักน้ำท่า	อาบองค์
ขัดมนเนเดื่องบรรจง	ดูบนำ
หวีเกล้าเอาเทริดทรง	ผนบก
ผัดหน้าน้ำลงมาถ้า	ข้าวบ้ำใจชาบ

(กาพย์ประพานชาติทองแดง)

หมายเหตุ ๑. มีกาพย์ห่อโคลงอีกชนิดหนึ่งมีลักษณะเหมือนที่่าวข้างต้น แต่กลับกันคือเอาโคลงขึ้นก่อนแล้วตามด้วยกาพย์ เรียงสลับกันไปปั๊งเรียกว่ากาพย์ห่อโคลงเหมือนกัน

๒. กาพย์ห่อโคลงอีกชนิดหนึ่งดังโคลงขัน ๑ บํา แล้วแต่กาพย์พรรณนาข้อความต่อไปอีกหลายบท โดยให้ทบทั้นเนื้อความเข่นเดี่ยวกันโคลง ชนิดนี้เรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า “ กาพย์ห่ำ ”

๓.๔ กาพย์ขับไม้ เป็นกาพย์ที่มีลักษณะคล้ายกาพย์สุรังคนางค์ แต่มี ๕ วรรค และต้องมีโคลงกำกับด้วยจังไ快要ช้ออกรอย่างหนึ่งว่า กาพย์ขับไม้ห่อโคลง กาพย์ชนิดนี้มีลักษณะบังคับและตัวอย่างดังนี้

๑ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ ๐
๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ ๐
๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ ๐
๑ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ ๐
๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ ๐
๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ ๐

◎	0	0	0	0	0	0	0	(0 0)
0	0	0	0	0	0	0	0	
0	0	0	0	0	0	0	0	(0 0)
0	0	0	0	0	0	0	0	
0	0	0	0	0	0	0	0	
◎	0	0	0	0	0	0	0	(0 0)
0	0	0	0	0	0	0	0	
0	0	0	0	0	0	0	0	(0 0)
0	0	0	0	0	0	0	0	

◎ ชักแสดงพระเดช	องค์ไทนฤเบศ	ปั้นเกล้ากรุงศรี
ผ่านเทพอุบัติ	เรืองเดชเดชา	ทวัทธารณ์
อันตรายไฟร์	บอาเจริ่ว	ด้วยพระสมการ
◎ ห่านได้ไปปราบ	เกรงพระอนุภาพ	ท้วทก庇ศาลา
ท่าวราชนครศ	น้ำจันตประเทศ	บเคบบันดาล
ถวายสุพรวรรณมาลย์	หั่นบรรณาการ	มหากวนถวายเมือง
◎ พระเกียรติรุ่งฟู๊เพ่อง	ฤาชา	
ถวันทั่วทุกทิศ	นอบน้อม	
ทรงนามไทยเอกสาร	ทศรถ	
กษัตริย์นาขี่นพร้อม	บเว็นสักคน	
◎ เดชพระบารมีล้น	อนันต์	
จักนับด้วยกบกัลป์	ฤาได	
สมการพุนแคลบวรรพ์	นานอก	
ยังบ่าเพญเพนกวิ	กรวนเกล้าไม่ทราบ	
	(จันดามณ)	

๔. กstrom

กstrom เป็นร้อยกรองประเกทที่บังคับคณา สัมผัส และเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นร้อยกรองที่มีลักษณะแต่งง่าย และถูกหดให้คนไทยมากที่สุด จึงนิยมแต่งกันมาก กstrom แบ่งออกเป็นหลายชนิดและมีชื่อเรียกด้วยกันออกไปหลายอย่าง ในที่นี้จะแบ่งชนิดตามลักษณะการแต่งเป็นสามัญ และจะกล่าวถึงลักษณะบังคับเฉพาะคณาและสัมผัสเท่านั้น ส่วนเรื่องเสียงวรรณยุกต์จะได้กล่าวโดยละเอียดในบทที่ว่าด้วยวิธีแต่งกstrom ชนิดของกstrom อาจแบ่งได้ดังนี้

๔.๑ กstrom สุภาพ เป็นกstrom ที่บังคับนั้นแบ่งออกเป็น ๒ คำกstrom คำกstrom หนึ่งมี ๒ วรรค แต่ละวรรค มีจำนวน ๖—๘ คำ จึงได้ชื่อว่ากstrom หก กstrom เจ็ด กstrom แปด หรือกstrom เก้าตามจำนวนคำในวรรคด้วย กstrom สุภาพมีลักษณะบังคับโดยทั่วไป และตัวอย่างดังนี้

๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐

- ๑ พระโ INA หวนครวญพังวังเวงชิต ให้คนคิดถึงถินกวิลดัง
ว่าจากเรือนเนื่องนกมาจากรัง อยู่ข้างหลังก็จะและแข็งคอ
๑ ถึงขานค้ำข่าม่องจะร้องให้ ร่าพีไรรักษาวนหวนละห้อข
ไอ้ยามดึกดาวเคลื่อนเดือนกีคลือบ น้ำค้างข้อยกเป็นฉี่ก่ออันพะ
(พระอภัยมณี)

๔.๒ กstrom สักว่า บทหนึ่งมีประมาณ ๙ วรรคบ้าง ๑๒ วรรคบ้าง แต่ที่นิยมกันมากคือ ๙ วรรค หรือ ๔ คำกstrom กstrom สักว่าจะขึ้นต้นบทด้วยคำว่า “สักว่า” และลงท้ายบทว่า “อย” ดังนี้ทุกบท ส่วนคำกstrom ในวรรคหนึ่งฯ นิยมให้มี ๗—๘ คำ ดังตัวอย่าง

๓. สักวัวหวานอันมีหนนแนสน
กุลลี่ประเทยบเปรี้ยบดวงพวงพวยอม
แม้มล้อลมหมายหมายไม่ปลางปลื้ม^๕
ผู้ดีไฟร์ไม่ประกอนขอบอารมณ์
ไม่เหมือนแม่นพจманที่หวานหอม
อาจจะน้อมใจโน้มด้วยโลงคุณ
ดังคุดคุมบริเพ็ตต้องเข็คเขน
ไกรพังลงมนินหน้าร่าอาอย
(พระนิพนธ์กรรมหลวงดินทร์ไพศาลโสกณ)

๔.๓ กลองดอกสร้อย มีลักษณะเช่นเดียวกับกลองสักวัวต่างกันแต่ต้อง
ขุนคันบทด้วยคำ ๕ คำ ซึ่งถือว่าแทนวรรณค์ที่ ๑ ทรงวรรณ โดยให้คำที่ ๑ และคำ
ที่ ๓ ซากัน ส่วนคำที่ ๒ ต้องเป็นคำ “ อ้อ ” ดังตัวอย่าง

๓ วังเอื้อวังเวง	ห่วงเหงงย่าค่าระฆังงาน
ผุ่งวัวควายผ้ายลาทิวากาส	ค่อบค่อยฝ่านห้องทุ่งมุงถินตน
ชาวนานเนื้ออยอ่อนต่างชากลับ	ตะวันลับอันแสงทุกแห่งหน
หงหุ่งไห่มดมัวทั่วภพลด	และหงคนคุเปลี่ยงอยู่เดียวออย

(รำพึงในบ้ำชา)

๔.๔ กลองเสภา มีลักษณะเหมือนกลองสุภาพ แต่จำนวนคำและการ
ส่งรับสัมผัสไม่เคร่งครั้นนัก และบทหนึ่ง ๆ จะยาวกว่าคำกลองก็ได้ เมื่อขึ้น
บทใหม่ก็ยังให้กลองสัมผัสถับบทเดิมด้วย ดังนี้

๓ ควรนั่นขุนแพนแพนสนนิก	คลอยทำชาผิดหามาไม่
เขื่องย่างตามนางเข้าห้องใน	สดดใจสองสารวันทองนัก

๗๙

๗๙

น่าแก้นแน่นใจราไวยหนอ	ເຟີແຕ່ພົອໄປທີເດືອວັພ່ອຄຸມເອັບ
ว່າພລາງຢ່າງໄປນີໄດ້ເງຍ	ກີລ່ວງເລຍລັດອອກຫ້ອນອນ

๑ กลับเสบไอกาลีขุนช้างเด่า
จะเป็นผู้นำค้างชาญชร

๗๙๗

นิจจาเข้าหลังอัญไกกลางเมือง
ใจจะซ่อนผ้าห่มไว้ผัวรัก

๗๙๘

(ขุนช้างขุนแผน)

๔.๕ กลอนบทละคร มีลักษณะเช่นเดียวกับคำกลอนทั่วๆไป แต่ว่ารูปหนังฯ นิยมใช้เพียง ๖—๗ คำ และมีคำขึ้นต้นต่างๆ กันออกไปดังกล่าวแล้ว ในลักษณะนั้นเรื่องคำนำ คำขึ้นต้นนี้ใช้แทนวรรณค์ที่๑ ได้ทั้งวงการเช่นเดียวกับกลอนดอกสร้อย ดังทั้วย่าง

๑ บัณฑ์	พวงเงาะทั้งนงลดถ้วนหน้า
ต่างคนต่างพาภันเข้ามา	ข้อครรชุลมุนวุ่นไป

๗๙๙ คำ ๑ เชิด

๑ ช่วยกันรุบดกวะหวัดมือ	แย่งไม้ที่ดือไปเสบได้
ช่วยกันประคงพาคลาไกคล	ส่งเข้าไปในห้องเรือน
สันกำลังวังชาตาหลับ	บ่นอุบอับจิตใจให้เหลือบ
ตามสั่งไวไม่ได้เรื่องเพ่องเพือน	คลึงเหมือนเป็นม้าด้วยอาลัย

๗๙๙ คำ ๑

๑ เมือนน	ขอยานแปลกจิตคิดสองสัข
จังสั่งรำแก้วให้วิ่งไป	หาซอมดุกมาในเวลา

๗๙๙ คำ ๑

(เงาะน้ำ)

๔.๖ กลอนเพลง เป็นกลอนที่แต่งขึ้นใช้อ่าน หรือใช้ขับร้องก็ได้ มีลักษณะเช่นเดียวกับกลอนสุภาพ แต่ขึ้นต้นที่วรรครับคือวรรคที่๒ ของบท

แล้วเขียนกลอนต่อไปตามเรื่องที่วางไว้ ตอนจบมักจบลงด้วยคำว่า “ເອີຍ” กลอนเพลง แบ่งออกได้เป็น ๓ ชนิดตามวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ คือ กลอนเพลงยาว นิรा�ศ และ กลอนเร่อง ดังต่อไปนี้

<p>๑ ป่างพี่มาดหมายสมานสุนมาลย์สมາ ดึงหมายดูงหมายเดือนดาวกร</p> <p>อันล้อยพนอ้มพรโพຍນพราย</p> <p>เมืองหมาบัวรัศมีพิมานมอง</p> <p>๗๙๗</p>	<p>๑ ป่างพี่มาดหมายสมานสุนมาลย์สมາ ดึงหมายดูงหมายเดือนดาวกร</p> <p>อันล้อยพนอ้มพรโพຍນพราย</p> <p>เมืองหมาบัวรัศมีพิมานมอง</p> <p>๗๙๗</p>
<p>แม้นพี่เหินเดินได้ในเวหาส</p> <p>นไคซมกີພວໄດ້ດຳນິນชาຍ</p> <p>๗๙๘</p>	<p>จารົກໄວໄໂດຍສຸງວິດສ ຈ</p> <p>ພອແຈ້ງກາງທົ່ງກຽມກຽມໃນກາຍເອຍ</p> <p>(ເພลงຍາວເຂົ້າພັກັງ)</p>
<p>รับກຽນກີ່ມູໂມທາ</p> <p>๗๙๙</p>	<p>๑ ๒ ๓ เดือนສີບເອັດເສົ່ງຫຼວງພະວຍາ</p> <p>ຊຸລືດ້າລົງເຮືອເຫດ້ອອາລັບ</p>
<p>ຈົງທຽບຄວາມຈົງທຸກສິ້ນ</p> <p>ນັກເລັງກລອນນອນເປົ່າກີ່ເສຣ້າໄຈ</p> <p>๗๙๙</p>	<p>ອຢ່ານີກິນທາແດລງແຫ່ງໄຈນ</p> <p>ຈຶ່ງຈໍາໄວເຮືອງຮັງເລີ່ມນັ້ງເອຍ</p> <p>(ນິරາສຸກູາທອງ)</p>
<p>ເທັນນາຄຳໄທຍໄວ້ເມື່ນການ</p> <p>๗๙๙</p>	<p>๑ ๒ ๓ ອີສຣີງາມຫາງູກລອນອັກຍາສຳ</p> <p>ໂດຍຕຳນານສຸກອງຮອດສວັສດີ</p>
<p>ອັນຄວາມຕາຍນີ້ທີ່ທຸກດັວສັດວິ</p> <p>ແສນປະເສວີງເລີສພິ້າໃນຂາຕີ</p> <p>๗๙๙</p>	<p>ແຕ່ພຣະຕັສເປັນພຣະຫືນຄວີ</p> <p>ບັງຈຽດເຂົ້າສູ່ນີພພານເອຍ.</p> <p>(ອີສຣີງາມກາຍືດ)</p>

นักเรียนเพลงทั้ง๓ ชนิดดังกล่าวแล้ว ยังมีกลุ่มเพลงอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มนั้น ๆ แต่กันแพร่หลายมากในหมู่ผู้ที่มีการศึกษาน้อยหรือที่เรียกว่าชาวบ้าน ในที่นี้ขออธิบายแต่เพียงชื่อไว้เท่านั้น ก็คือ เพลงฉบับ เพลงเว่อ เพลงโกรกษา เพลงอีแซว เพลงปูร์ไก่ เพลงเกี้ยวข้าว เพลงพวงมาลัย ๆ ลูก

๕๔

ร้ายเป็นร้ายกรองประเกทที่บังคับคณาจารย์ สัมผัส และบางชนิดกีบังคับคำเอกสาร
คำโภคด้วย ลักษณะคณาจารย์ร้ายที่เห็นได้ชัดประการหนึ่งก็คือไม่กำหนดว่าต้อง^{กีบ}
มีบทลงโทษกี่ครั้ง จะแต่งให้บานเท่าไรก็ได้ เพียงแต่ให้มีสัมผัสทุกครั้ง และงาน
ลงความซื่อบังคับเท่านั้น ร้ายແริ่งออกเมื่อชนิดต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ ร่ายสุภาพ เป็นร่ายที่มีวิรุคละ ๕ คำเป็นพัน ตอนจบท่อ
๓ วิรุคสุดท้าย จะต้องเป็นโคลงสองสุภาพ ดังนี้

๑ พรacheoวารณ์หัวน้เทwy ถิ่nอ็คเconแร์นเวียง พลางเมืองเมืองไม้เขา
ไชยคำเนาแนวเดือน ๑๗๔ เหงื่อนครุตอกอกชา เหลือทุกๆเหลือที่กล้า
เทwyไว้ในนี้ แม่เอย

(ສຶກສາທະເລົງພ້າຍ)

๔.๖ ร่างคัน นิสัมภณะเหมือนร่างสุภาพ แต่ตอนบน จบลงด้วยบทที่๑
และ ๔ ของโภกสงส์คัน ดังนี้

๑ ศรีสวัสดิ์วัฒน์วิช ชาลิตไโลเกเด่อง เพื่องพูนภูมิพล ทรง
แผ่นดิน สนับสนุนสืบสาน รำนนรินทร์กิจญ์ไอยขศ ปรากรูกะเด่อง
เบรื่องปราชญ์ปรีชาชาญ ขานคุณทั่วทศทิศ ชารช่าง ภาคติดพื้นดิน แหล่งชรา
(ฉบับลักษณ์)

๔.๓ ร่ายยา เป็นร่ายที่ไม่จำกัดจำนวนคำในวรรค แต่มีกระไม่น้อย
กว่า ๕ คำ และไม่มีบังคับเอกโท ส่วนสัมผัสน์ให้คำสุคท้ายของวรรคหน้า
สัมผัสน์กับคำใดคำหนึ่งของวรรคต่อๆ ไป ดังนี้ จนจบ ก ตัวอย่างเช่น

๑ อด มหาสุดโภ ปางนั้นสมเด็จพระเจ้าสันดรหดคุลวงศ์กษัตริย์
ศรีสหทอดพระเนตรเห็นอัครเรศถึงวิสัญญีภาระสลบลงวันนั้น พระทัยท้าวเชอสำคัญ
ว่าพระนางเชอ왕วาย สะคุ้งพระทัยหายว่า ใจอนิจามทรีเจ้าพ่อขบัญพื้นน้อย
แล้วนจะเจ้าเพื่อนยาก ฯลฯ วักอาจว่าไม่ใช้ทรงสรงลงที่พระบูรณะมั่ว หวังว่า
จะให้ชุ่มชื่นพื้นสมปุตุลกินมา แห่งนางพระยา นั้นแล

(มหาเวสสันดรชาติก)

๔.๔ ร่ายใบราษ น้ำกษัตริย์เหมือนร่ายสุภาพ และร่ายคน แต่ไม่มีบังคับ
เอกโทเช่นเดียวกับร่ายยา ดังตัวอย่าง

๑ ชุมข่าวสองพี่น้อง ต้องหาฤทธิ์ขอราช พระบาทให้รางวัล บันห้า-
เสือสนอบ ขอบใจสุอาช่า มากล่าวค้อคิดใจ บางนี้

(ลิลิตพระลอง)

นอกจากร่ายทั้ง ๔ ชนิดนี้แล้วยังมีการนำร่ายไปแต่งรวมกับโคลงอีกด้วย
ซึ่งเวชกรร้อยกรองชนิดนี้ว่า ลิลิต

ลิลิต ประกอบด้วยร่ายและโคลง แต่งสลับกันเป็นเรื่องยาวโดยมีการ
ร้อยสัมผัส ลิลิตนี้ ๒ ชนิด ก็อ ลิลิตสุภาพ และลิลิตคน ลิลิตสุภาพจะ
ประกอบด้วยร่ายสุภาพและโคลงสุภาพ เช่นที่ปรากฏในลิลิตพระลอง ลิลิตตะเสง-

พ่าย ลิเดียนิทราชาคริต เป็นต้น ส่วนลิเด็ตต์ประกอบด้วยรำยดั้นและโคลงดั้น ตั้งจะคุ้วอย่างได้อย่างลิเด็ตต์อย่างการแข่งน้ำ และลิเด็ตต์ชวนพ่าย เป็นต้น

ลักษณะที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของลิเด็ตต์ก็คือการทดสอบสัมผัสระหว่างบทกล่าว ก็อคำสุดท้ายของบทนั้นไม่ว่าจะเป็นร่าหรือโคลง จะส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่ง ในวรรณคireกของบทต่อไปเสนอ ดังนั้nlิเด็ตต์จึงมีการร้อยสัมผัสดลอดเรื่องดังกล่าว แล้ว

ร้อยกรองทั้ง ๕ ประเกทใหญ่ๆ ดังกล่าวมาแล้วนั้น ได้เว้นกล่าวถึงลักษณะ ประการหนึ่งเอาไว้ นั่นคือลักษณะการแต่งที่เป็นกล หรือกลบท ทั้งนี้เพื่อจะได้ กล่าวถึงพร้อมกันในตอนนี้

กลบท คือร้อยกรองที่มีการประดิษฐ์ให้มีลักษณะแบลกไปจากเดิม โดยที่ ลักษณะบังคับเดิมสำหรับร้อยกรองชนิดนั้นยังคงใช้อยู่ครบถ้วน หากแต่ไปให้มี ลักษณะบังคับเพิ่มขึ้นมาอีก ร้อยกรองทุกประเกทไม่ว่าจะเป็น โคลง ฉันท์ ก้าพย์ กลอน หรือร่าย สามารถแต่งเป็นกลบทได้ทั้งสิ้น

ลักษณะบังคับที่เพิ่มขึ้นเป็นพิเศษในกลบทนั้น มีทั้งถือข้าม สัมผัส และ อักษร เมื่อคิดขึ้นแล้วก็ต้องใหม่ความความพอใจของผู้ที่คิดแบบขึ้นมา จึงเกิดนิ ช่องทางภาษาหลายชนิด บางชนิดก็มีลักษณะคล้ายกับปริศนาที่ตั้งไว้ให้ผู้อ่านใช้ ความสามารถอ่านเอาเองที่เรียกว่ากลอักษร ฉะนั้นในทันทีที่ไม่อาจเสนอลักษณะ บังคับและตัวอย่างของกลบทแต่ละชนิดได้ จะขอกล่าวแต่เพียงชื่อที่พอจะคุ้นหู ไว้ ดังนี้

โคลงกลบท มี อักษรสลับ กินนรเก็บบัว วัวพันหลัก อักษรล้วน อักษรคู่ ช้างประสานงา นาคนิพันธ์ ครอบจักรวาล ก้านต่อตอก สิงโตเล่นหาง สารถี- ขั้นรถ และบุญบารกร้อย เป็นต้น

ฉันท์กลบท มีน้อยเพราตามประคณ์ที่แต่งยากอยู่แล้ว จึงไม่สูงผู้
แต่งเหมือนร้อยกรองประเกทอื่น ในที่นี้จะกล่าวไว้ ๒ ชนิด ก็คือ อินทริวิเชียร-
ฉันท์กลบทสารถีขับรถ และวสันตดิลกฉันท์กลบทองหน้ารัว

ภาพย์กลบท มีภาพย์ยานีกลบทนาคำบริพันธ์ ภาพย์ยานีกลบทครอบ-
จักราชสองชั้น ภาพย์ฉบับกลบทนาคำบริพันธ์ และภาพย์ฉบับกลบทีกังค์
เป็นต้น

กลอนกลบท มี กบเด็นต่ออบหอย สะบัดสะบึ้ง ตรีเพชรประดับ ชงน้ำรัว
อักษรสงัวส กินนรเก็บบัว พยัคฆ์ข้ามหัวย ครอบจักราช กวางเดินทาง ถอย-
หลังเข้าคล่อง และเมฆลาโภนแก้ว เป็นต้น

ร่ายกลบท มี กบเด็นต่ออบหอย กบเด็นสลักเพชร หงส์สะบัดหาง
ยีตังค์ และนาคำบริพันธ์ เป็นต้น

ก่อน จนบทนี้ขอสรุปเป็นการย้ำอีกครั้งหนึ่งว่าประเกทและลักษณะบังคับ
ของร้อยกรองที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นร้อยกรองที่ยอมรับนับถือและนิยมแต่งมา^๔
แต่ในราก บางประเกทบางชนิดก็ยังนิยมแต่งกันอยู่ ในปัจจุบัน แต่บางชนิดและ
ลักษณะบังคับบางอย่างก็หมดสมัยนิยมไปแล้ว ในทำนองเดียวกันร้อยกรองชนิด
ใหม่ ๆ นิลักษณะบังคับเปลก ๆ ก็ยังมีเกิดขึ้นเรื่อย ๆ บางชนิดเกิดขึ้นมาแล้วมี
ผู้นิยมแต่งตามก็จะยังคงอยู่ต่อไป บางชนิดมีผู้แต่งเพียงครั้งเดียวแล้วก็ไม่มีผู้ใด
แต่งขึ้นมาอีกเลย ร้อยกรองชนิดหลัง ๆ ดังกล่าวมีผู้ใช้ชีวิตชัดว่าเป็นร้อยกรองชนิด
หนึ่งก็ย่อมได้ แต่คงจะไม่มีคำว่าฉันท์ลักษณ์เล่นใจสามารถรบรวมไว้ครบถ้วน
ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้สนใจในการศึกษาร้อยกรองจะต้องพิจรณต่อไป ซึ่งเรื่องผู้ที่มี
ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้เป็นทุนอยู่แล้วจะสามารถจัดประเกทและ สังเกต
ลักษณะบังคับของร้อยกรองชนิดนั้น ๆ ได้โดยไม่ยากนัก หรือหากจะศึกษาใน
เชิงปรัชญาเทียบกับจะกระทำการที่กว้างขวางออกไปค้วຍคนเองได้.